

3. Коваль І.А. Діагностика і диференційна діагностика гострого стресового розладу та посттравматичного стресового розладу в загальномедичній практиці / І.А. Коваль // Проблеми сучасної психології. – 2015. – Вип. 27. – С. 210-219.
4. Литвиненко Е.С. Проблема психотравматизації військовослужбовців Збройних сил України зі складу коаліційних сил у Республіці Ірак / Е.С. Литвиненко // Вісник Національного технічного університету України. – 2005. № 2. [Електронний ресурс, режим доступу – вільний]: http://novyn.kpi.ua/2005-2/06_Litvinenko.pdf – 01.01.2016
5. Ломакіна Г.І. Соціально-психологічні складові соціальної роботи з учасниками бойових дій: Методичний посібник / Г.І. Ломакіна. – Х.: Оберіг, 2014. – 168 с.
6. Малкіна-Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях / И.Г. Малкіна-Пых. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 960 с.
7. Марута Н. Посттравматичний стресовий розлад: сучасні можливості діагностики та терапії / Н. Марута // Ваше здоров'я. – 2015. – № 15/16. – С. 20-21.
8. Маційчук П. Посттравматичний стресовий розлад – найбільша проблема демобілізованих / П. Маційчук // Ваше здоров'я. – 2015. – № 39/40. – С. 1, 16.
9. Мюллер М. Якщо ви пережили психотравмуючу подію. / М. Мюллер: пер. з англ. Діана Бузько; наук. ред.: Катерина Явна. (Серія «Сам собі терапевт»). – Львів: Видавництво Українського католицького університету: Свічадо, 2014. – 120 с.
10. Цихоня В. Пам'ятка про посттравматичний стресовий розлад / В. Цихоня // Мистецтво лікування. Журнал сучасного лікаря. – 2014, № 7/8. – С. 57-58.

Ковальова С.

Науковий керівник – доц. Сіткар В. І.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ РЕВНОЩІВ В МОЛОДИХ СІМ'ЯХ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ШЛЮБІ

Жодна зі сфер людського життя не пройнята такою кількістю міфів та ілюзій, як сфера сімейного життя. І в жодній сфері не виникає стільки нерозуміння і душевного болю як у стосунках між чоловіком і жінкою. При цьому, далеко не останнє місце займають почуття ревнощів. Ревнощі - це неприємне хворобливе почуття, пов'язане зі страхом втрати об'єкта кохання. Ми боїмося одержати відмову від коханої людини, а найбільше боїмося втратити її кохання. Ревнощі завжди пов'язані із суперництвом. Як правило, сильні ревнощі відчувають люди не самодостатні, не впевнені в собі, або навпаки занадто самовпевнені, які вважають іншу людину своєю «власністю».

В реаліях ХХІ століття ще гостро стоять питання про те, як нам знайти стійкий, гармонійний союз з іншою людиною і як зберегти цей союз протягом усього життя. Більшість фахівців вважають, що сучасна сім'я переживає справжню кризу, причому прояв цієї кризи виявляється тим яскравіше, чим вище загальний рівень соціального та економічного розвитку суспільства, чим вищий рівень життя та матеріального благополуччя людей. [3, с. 50]

Сьогодні значні труднощі відчуває молода сім'я, яка потребує найбільше уваги та підтримки, насамперед з боку держави. У подоланні та попередженні сімейних конфліктів важливе значення має мистецтво спілкування в сім'ї, основу якого складає прагнення згладити конфлікт, що назриває, а не розпалювати його; вміння сприймати подружжя таким, яким воно є.

Проблемою ревнощів займалися багато вчених (В. Лісовський, Г. Качук, І. Савельєв, С. Мамонтов, О. Свіаш та інші). В психології різні аспекти ревнощів вивчалися по-різному: ревнощі в соціально значимих відносинах розглядалися як базова установка особистості; ревнощі до суб'єкта відносин були предметом психотерапевтичної та психокорекційної роботи. Актуальність проблеми зумовила й мету статті, а саме: обґрунтувати теоретичні положення та практичні рекомендації щодо соціально-психологічних особливостей уникнення ревнощів в молодій сім'ї.

У вітчизняній науці тривалий час молодь не розглядалася як самостійна соціально-демографічна група. Тільки в середині ХІХ ст. з'являється перше визначення молоді як «молодих людей обох статей», які досягли фізіологічної зрілості. Згідно з переписом населення 1914 і 1920 рр., до категорії молоді були зараховані особи віком від 15 до 30 років [5, с. 115]. Молода сім'я - це сім'я в перші три роки після укладення шлюбу (у разі народження дітей - без обмеження тривалості шлюбу) за умови, що жоден з подружжя не досяг 30-річного віку [2, с. 17].

Серед факторів, що визначають стабільність молодих сімей, Н. Малярова виділяє готовність молоді до шлюбу. Це система соціально-психологічних установок особистості, що визначає емоційно-психологічне ставлення до способу життя, цінностей шлюбу [8, с. 97].

Б. Круглов стверджує, що система підготовки молоді до сімейного життя разом з статевою просвітою та статевим вихованням, разом із формуванням навичок міжособистісного спілкування, яке, насамперед, полягає в умінні порівнювати свої інтереси і вчинки з інтересами та вчинками іншого індивіда, повинна включати і формування певного рівня цивільно-правової свідомості, що поєднує в собі громадянську відповідальність за свої дії з розумінням значущості кожного свого вчинку [1, с. 109].

Тому серед багатьох аспектів проблеми формування психологічної готовності молоді до сімейного життя в якості одного з найважливіших можна виділити правильне розуміння молоддю ролі сім'ї та шлюбу в сучасному суспільстві, що, у свою чергу, пов'язане з особливостями формування у них установок, орієнтацій на вступ у шлюб. [7, с. 18]

Проблематика конфліктів має важливе значення для вирішення психологічних і соціально-психологічних проблем сім'ї. Конфлікти являють собою неминуче явище в різних сферах життя та діяльності людини, й особливо, як свідчать психологічні дослідження, - в сімейному житті [4, с. 4]. Е. Калмикова вважає, що вміння конструктивно вирішувати міжособистісні конфлікти, використання їх для розвитку міжособистісних стосунків подружжя відіграє вирішальну роль у процесі взаємного пристосування молодят [8, с. 31].

На формування сімейних стосунків ревності впливають вже на самому початку спільного життя. Основними причинами виникнення ревності є такі [9, с. 3]: 1) Комплекс неповноцінності, який свідомо або не усвідомлено відчуває один з партнерів через непевність у собі. 2) Попередні контакти, особливо в повторних шлюбах. 3) Слухи, обмови заздрісників, у яких особисте життя не склалося і яким робить своєрідну приємність псувати її щасливим і люблячим людям. 4) Легковажна поведінка одного із подружжя, постійний флірт. 5) Ревності одного зі шлюбних партнерів як наслідок зради, здійсненої ним же самим.

На думку письменника Андре Моруа: «Ревність вбиває не тільки особистість, але і любов». Ревності - яскраве емоційне почуття власництва, прискорене егоїзмом, бажання безроздільно розпоряджатися іншою людиною, яке, зазвичай, виражається в недовірі та підозрілості. Необґрунтовані й часті прояви ревності свідчать не стільки про недовіру партнерові, скільки про невір'я у власну здатність утримати взаємні відносини в гармонії. Коли ревності досягають такого ступеня, єдине, чого партнер не може дати іншому, - це впевненість.

Лікар І. Шевельов вивів такий постулат: «ревності – це отрута: в малих дозах стимулює любов, у великих - вбиває». Ревності бувають різні, в одному випадку вони викликають розуміння і схвалення з боку оточуючих, в іншому - презирство. Проте, існує думка, що ревності корисні для любові. Деякі психологи взагалі вважають, що ревності відображають рівень домагання особистості, тому боротися з ними шкідливо, бо така боротьба знижує конкурентоспроможність людини.

Американськими психологами доведено, що в сім'ях з високим рівнем культури подружжя до агресивної поведінки на ґрунті ревності справа, зазвичай, не доходить, бо фабула статевого суперництва поступається за вираженням побоюванням взагалі втратити дружину. Інакше кажучи, саме в процесі переживань ревності ревнивець відчуває «страх втрати щастя». Таким чином, слід вважати, що в сучасній людині ревності значною мірою втрачають виражені антисоціальні риси.

Соціально-психологічними причинами виникнення ревності можуть бути: 1) Дисфункціональні взаємини в сім'ї; 2) Особливості батьківського виховання, що можуть відображатися у стосунках молодої пари і надалі впливати на їх стосунки; 3) Психологічні особливості особистості ревнивця [6].

Досліджуючи особливості виникнення ревності нами використано такі **методики**: 1. Тест-опитувальник задоволеності шлюбом (за В. Століним, Т. Романовою, Г. Бутенко); 2. Тест на визначення ревності (за Е. Роговим), 3. Методика «Характер взаємодії подружжя в конфліктних ситуаціях» (Ю. Альошиної, Л. Гозмана, О. Дубовської. В дослідженні брали участь 20 подружніх пар, які перебувають у шлюбі (до 3-х років подружнього життя).

Результати досліджень. Результати дослідження показали, що 45% пар вважають, що їх шлюб - *скоріше благополучний*. Бо вони свідомо підійшли до власного вибору партнера, доклали не мало зусиль для створення надійної молодої сім'ї, а також із зрозумілістю ставляться до майбутніх проблем та можливих конфліктних ситуацій. 40% пар вважають себе *скоріше неблагополучними*, через ряд причин. Насамперед, мабуть, вони ще не достатньо готові були розділити побутові проблеми з обраною половинкою, і тому власні амбіції не мають сфери виходу. Або ж, навпаки, очікування від сімейних питань не перевищили рівень очікування. Молодим парам занадто складно облаштувати свій побут, без втручання старшого покоління. Крім того, вони дещо не компетентні в питання самостійної матеріальної незалежності. Також 15% пар отримали показники *неблагополучного шлюбу*. Саме ці пари спокійно ставляться до питання розлучення, зрад, незадоволеності сімейним життям. 55% пар має середні показники за критерієм ревності. Ці результати дають підставу стверджувати, що вони ревниві, але не агресивні. Якщо до цих молодих пар і приходять думки про недовіру, то вони вмюють проявити стриманість та завдяки здоровому глузду ніколи не доводять сварку до «точки кипіння», не застосовують насилля. У 35% пар виявлено показник – *не ревниві*. Тобто, наші пари мають довірливі стосунки та впевнені у своїй половині. У 10% пар виявлено показник - *занадто ревниві*. Це явище може бути пояснено тільки особистісним критерієм. Бо всі ми різні, а тому маємо і різне ставлення щодо власного життя. Головним аспектом даного показника є контроль, бо, саме, занадто необдумані емоції, рішення та поведінка і призводять до найгіршого – агресії в сім'ї та розлучення. Аналіз емпіричного матеріалу показав, що найбільш конфліктогенною сферою подружніх стосунків є прояв ревності - (45% відповідей); Конфлікти, які виникають в сім'ях у зв'язку з ревностями, найбільш жорстокі і болючі, бо часто зачіпають сексуальну сферу взаємин подружжя. Тому, конструктивність усунення подружніх конфліктів, у першу чергу, залежить від уміння партнерів розуміти, пробачати й уступати. Необхідно вчитися мистецтву спільного життя, бо сварки спалюють вщент те, що колись було сім'єю, домівкою, тихою гаванню.

Все вищесказане дозволяє прийти до **висновку**, що ревності – це початок руйнування сімейного життя. Щоб упоратися з ревностями, потрібно зрозуміти, їх детермінанти. Найчастіше - це занижена самооцінка. Тому, для зменшення стресу, викликаного ревностями, потрібно підняти власну значущість, як в себе, так і в коханої людини. Крім того, ревності – це один з проявів співзалежних відносин. Це -

ознака любовної залежності, яку важко лікувати. Отже, потрібно серйозно працювати над залежними відносинами, які є хворобливими й руйнівними для обох партнерів.

Знайти ліки від ревнощів, наразі, не вдається, тому і немає універсальних рецептів для виходу зі складних ситуацій. Зазвичай, і той, і інший партнер, в тій чи іншій мірі, вносять свій внесок у загальну атмосферу в парі, тому долати нерозуміння потрібно виключно удвох - шляхом бесід, розмов і обговорень спірних ситуацій та проблем. Для збереження шлюбних відносин, в ситуації ревнощів, рекомендуються такі поради: позбутися усього, що заважає коханню; усувати свої страхи; перестати порівнювати; поліпшувати свої стосунки; приборкати свою фантазію; перестати жити тільки життям партнера; бути відвертими, не грати в ігри; довіряти своєму партнерові; бути готовим пробачити.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алешина Ю. Е. Удовлетворенность браком и межличностное восприятие в супружеских парах с различным стажем семейной жизни / Ю. Е. Алешина – М., 1995. – 250 с.
2. Андреева Т. В. Психология современной семьи : монография / Т.В. Андреева. – СПб.: Речь, 2005 – 436 с
3. Антонов А. І. Сім'я: функції, структури, теорії сімейних змін / А. І. Антонов. - М.: Знання, 2003. - 198 с.
4. Гозман Л. Я. Шкалы любви и симпатии Л. Я. Гозман., Ю. Е. Алешина // Методические программы и методики исследований брака и семьи. — М., 1986. — 123 с.
5. Громов Д. В. Вступление в брак и окончание периода молодежной социализации // Семейная психология и семейная терапия.—2005.—№1.—С.3-11
6. Дементьева И. Ф. Первые годы брака. Проблемы становления молодой семьи /АН СССР, Ин-т социологии. - М.: Наука,1991.-111с.
7. Дорн, І. В. Сучасний шлюб: проблеми і гармонія / І. В. Дорн. - М.: Наука, 2000. – 122 с.
8. Ковалёв С. В. Психология современной семьи / Ковалёв С. В. – М.: Москва, 2008. – С. 105–146.
9. Шнейдер Л. Б. Психология семейных отношений / Л. Б. Шнейдер. - М.: Квітень-Прес, Вид-во ЕКСМО-Прес, 2000. - 512 с.

Задворна М.

Науковий керівник – доц. Одинцова Г.С.

ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ МИСТЕЦТВА НА УРОКАХ РІДНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

На сьогодні засобів активізації розвитку творчих здібностей учнів в арсеналі вчителя початкових класів є чимало. Потрібно запалювати в дитячих серцях вогник допитливості, викликаючи інтерес до навчання, роблячи його внутрішнім, постійно діючим стимулом. Цьому сприяє проведення уроків з використанням творів мистецтва.

Мистецтво з його унікальними можливостями впливу на емоційну та інтелектуальну сфери, свідомість і підсвідомість – це не тільки джерело естетичного виховання, а й універсальний засіб формування знань, художньо-образного мислення. Викликані мистецтвом естетичні почуття мають цілющу перетворювальну силу, бо вони постають у результаті вільної творчої фантазії. Саме краса стимулює розумову діяльність, надає довершеної форми міркуванням [1, с.65].

Мета статті – розкрити можливості використання творів мистецтва на уроках рідної мови в початкових класах.

Рідна мова є, без перебільшень, основним предметом у системі навчально-виховної роботи в початкових класах. Її особливе місце серед інших навчальних предметів визначається тим, що саме від загальноомовної і загальноомовленевої компетентності школярів (уміння читати, слухати, запитувати, відповідати, розповідати, переказувати почуте і прочитане, висловлювати свої думки в усній і писемній формі) безпосередньо залежать їхні успіхи в опануванні знань з усіх шкільних предметів, зростання їхнього загальнокультурного рівня, кругозору.

Навчання рідної мови в початковій школі спирається на такі загальнодидактичні принципи, як науковість тлумачення мовних фактів, перспективність і наступність навчання, доступність і наочність викладу мовних понять, систематичність, усвідомленість засвоєних знань, зв'язок навчання з життям і активною мовленнєвою практикою дітей [2, с.27].

Освіта ХХІ століття – це освіта для людини. Її мета – виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, вміє критично мислити, опрацювати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання і творчо розв'язувати будь-які завдання [1, с.65].

На розвиток творчих здібностей молодших школярів великий вплив мають твори мистецтва (живопису і музики). Мистецтво – могутнє джерело моральної чистоти, духовного багатства, фізичної досконалості кожної особистості. Уміння відчувати красу і створювати красу роблять життя людини осмисленим, багатим і яскравим. Хороші книги, музика, твори образотворчого мистецтва, які довелося прочитати, почути, побачити, наповнюють новим змістом наше життя.

Формувати духовно багату людину, яка глибоко розуміє твори мистецтва, має високорозвинуті естетичні смаки, відчуває красу навколишнього світу і прагне до творчого перетворення дійсності за законами прекрасного покликана система естетичного виховання. В. О. Сухомлинський відзначав, що вона повинна бути насамперед єдиною, поєднувати всі предмети та позакласні заняття, все життя